

Știința fără religie e incompletă, religia fără știință e oarbă. Toate religiile, artele sau științele sunt rodul aceluiași copac, a cărui unică aspirație e să facă viața omului mai demnă.

Albert Einstein

Dr. Aurel Vainer
Prelegere la Ceremonia de acordare a titlului academic
DOCTOR HONORIS CAUSA

Stimate Domnule Președinte al Universității, Prof. Univ. Dr. Iosif Urs
Stimată Doamnă Rector, Prof. Univ. Dr. Smaranda Angheni
Stimate Domnule Decan, Prof. Univ. Dr. Sorin Ivan

Doamnelor și Domnilor Membri ai Parlamentului României,
Onorat Corp Profesoral,

Eminențele Voastre, Reprezentanți ai Cultelor Religioase din România,
Excelențele Voastre, Ambasadori în România

Onorați invitați, colegi și prieteni,
Doamnelor și Domnilor,

1.Câteva gânduri introductive

Ne aflăm în frumoasa Aula Magna a Universității Titu Maiorescu - prestigioasă școală superioară românească, născută acum 25 de ani.

În ce mă privește, sunt onorat de faptul că Universitatea care poartă numele marelui cărturar, om politic, scriitor, critic literar cu mare

performanță, Titu Maiorescu, membru fondator al Academiei Române, a hotărât să îmi acorde titlul de "Doctor Honoris Causa".

Profit de acest moment pentru a exprima omagiile mele fiului de excepție al poporului român care a lăsat urme adânci în tot ceea ce înseamnă istoria țării noastre, cultura, știința, viața politică și parlamentarismul românesc.

Parcurgând principalele date biografice ale lui Titu Maiorescu, cel care a fost mentorul Junimii, care a militat pentru **înlăturarea confuziei în domeniul valorilor**, putem observa ce a realizat el ca **îndrumător, ca luptător pentru impunerea valorilor**, țel urmărit în toate domeniile în care a fost prezent - viață universitară, viață politică, ministru, avocat și critic literar.

Am găsit afirmații, aparent contradictorii, referitoare la caracterul lui Titu Maiorescu. Potrivit lui Nicolae Iorga "cald și frig nu i-a fost nimănui lângă dânsul", reproșându-i-se lui Maiorescu răceala, lipsa pasiunii, atitudinea olimpică, care părea să ascundă un suflet uscat.

Pe de altă parte, însă, este o certitudine că Maiorescu a acordat sprijin divers scriitorilor din cercul Junimii și discipolilor săi. Faptul că un comportament de acest gen l-a manifestat și față de adversari ai săi, cum a fost cazul lui Dobrogeanu Gherea - critic literar și militant socialist de prim ordin în acele vremuri - într-un moment important din viața acestuia, dovedește, în același timp, valențele unui om mare și de discretă generozitate.

Chiar dacă cele ce urmează depășesc cadrul prelegerii mele, țin să pun în atenția dumneavoastră un citat, care demonstrează clar generozitatea și sprijinul acordat scriitorilor din cercul Junimii.

„Vrei să știi cu ce mijloace ești susținut deocamdată? Bine, domnule Eminescu, suntem noi așa străini unii de alții? Nu știi d-ta iubirea (dacă-mi dai voie să întrebuițez cuvântul exact, deși este mai tare), admirația adeseori entuziastă ce o am eu și tot cercul nostru literar pentru d-ta, pentru poeziile d-tale, pentru toată lucrarea d-tale literară și politică? Dar a fost o adevărată exploziune de iubire, cu care noi toți prietenii d-tale (și numai aceștia) am contribuit pentru puținele trebuinți materiale ce le reclama situația. Și n-ai fi făcut și d-ta tot așa din multul-puținul ce l-ai fi avut când ar fi fost vorba de orice amic, necum de un amic de valoarea d-tale“.

Acordarea titlului academic “Doctor Honoris Causa” este pentru mine și asumarea unei responsabilități deosebite, ținând seama că de acum încolo trebuie să manifest, cu atât mai mult, o comportare aleasă, ca dovadă a înaltei stime și a înaltului respect pe care îl port poporului român, culturii sale și tuturor celor care au adus contribuții de excepție de-a lungul istoriei.

Evident că, în același timp, sunt deosebit de emoționat, nu doar pentru momentul în care primesc însemnele de Doctor Honoris Causa al Universității în care suntem, dar deopotrivă pentru că mă aflu în fața unei audiențe atât de selecte.

În acest început de alocuțiune, vă adresez tuturor mulțumirile mele călduroase și dorința de a ne reîntâlni la evenimente similare, chiar dacă proveniența noastră este diferită, chiar dacă nu întotdeauna suntem pe aceeași lungime de undă.

Așadar, tema pe care vreau să o dezvolt nu are legătură directă cu profesia mea de economist sau specializarea mai recentă în marketing. Mai mult, este vorba de niște **reflecții pe marginea omului și a comportamentului în societate**. Implicit, voi vorbi de unele principii și valori.

Toate acestea prin optica unui om care a traversat viața în varii situații și trăiri, până la o vârstă nu tocmai tânără.

În același timp, îngăduiți-mi să aduc, din suflet, mulțumiri soției Anette, familiei mele dragi din România, Israel, Brazilia și SUA.

Să nu vă mire că am menționat această răspândire geografică pentru că, de fapt, reflectă situația evreului, care nu întotdeauna rămâne neapărat în locul său de baștină. Este un subiect care poate fi dezbătut în cercurile interesate, întrucât este vorba de istoria unui popor, cu o istorie multimilenară.

În ceea ce privește apartenența, eu cred că, în cazul evreilor din țara noastră, putem regăsi formula "1+1=1" - **evreul și românul din noi sunt egali**. Am fost de curând la Institutul Cultural Român și am văzut un film creat de maestrul Radu Gabrea - "În căutarea rădăcinilor", despre o evreică din America, care își propune să caute rădăcinile tatălui ei și ajunge la Târgu Frumos. Toată pledoaria ei spune : "Eu sunt evreică, americană și româncă".

Doamnelor și Domnilor

2.În societatea contemporană ființa umană = homo socialis, dependent de apartenența, respectul și împlinirea unor principii și valori.

Abordez subiectul prelegerii mele pornind de la o constatare foarte bine cunoscută, și anume că în societatea contemporană orice ființă umană face parte din categoria "**homo socialis**". Ori trebuie să admitem, de la început, că un om social trăiește într-o relație permanentă cu alți oameni, dar și cu natura care îl înconjoară.

Pornesc, de asemenea, de la considerentul că noi, **oamenii, suntem creația lui Dumnezeu Atotputernicul, cel care ne-a transmis principii, valori și reguli de comportament.**

- Am ajuns, de fapt, la un prim subiect, care este **Decalogul**, cele 10 porunci primite de Moise de la Dumnezeu.

Poate cunoașteți expresia ebraică, din Geneză, “Vaiehi Or” – să fie lumină. Creatorul acestei limbi este Dumnezeu. Așa am învățat, primele două pietre egale și de formă, pe care noi le avem peste tot, Tablele Legii, au fost scrise de Dumnezeu.

Despre Tablele Legii apar referiri directe în Torah - Vechiul Testament, mai precis în Deuteronom. După părerea mea, **aceste 10 porunci**, sunt perfecte și universal valabile, nu numai **în spațiu ci și în timp**. Gândiți-vă, oricare dintre aceste legi (cu privire la primele două sunt controversate), vorbesc despre relația omului cu Dumnezeu și aproapele. “Să nu furi”, “să nu ucizi”, “să nu faci mărturie mincinoasă”, se dovedesc perfect valabile în contemporaneitate. Acest “să nu ucizi”, mai ales, are o valabilitate fantastică.

Putem susține că **Decalogul constituie rădăcina Dreptului Internațional. De aici pornesc legile lumii.** Aproape că **nu există vreun domeniu, care să abordeze morala și etica și să nu aibă legătură cu Decalogul. Sigur, ele sunt într-o formă sintetică, foarte concentrată. Ce e un furt, ce e un omor ne spun legiuitorii și justiția, care au venit pentru a defini, a delimita și a circumscrie.**

Să nu uităm că prima variantă a Constituției SUA, care a dăinuit până astăzi, are ca bază cele 10 porunci. Toate documentele importante : “Carta Drepturilor Omului”, “Carta Națiunilor Unite”, au ca punct de pornire cele 10 porunci. Să luăm spre exemplu “să nu furi” – de la un ou și un bou, la

ceea ce se întâmplă în societatea modernă, cu actele de corupție incredibile. De ce? Se atentează la ființa umană. Aceste valori materiale și financiare erau destinate oamenilor. Ori, acaparatorul le ia de la oameni, iar apoi și le însușeste. Este clar că foarte **multe din percepțiile morale ale creștinismului sunt dezvoltări ulterioare ale celor Zece Porunci.**

Într-un interviu acordat recent publicației “Legal Point”, am fost întrebat dacă **cele 10 porunci sunt la timpul viitor** și, mai mult, ce valoare are acest viitor. Răspunsul meu a fost următorul :

“Să nu furi, în limba ebraică este “Lo Tirța!”. S-ar traduce exact ca “**cu niciun chip, tu nu vei fura!**”. Este o **negație puternică, cea mai puternică din limba ebraică, dar în același timp, dacă Domnul este Dumnezeuul tău, tu nu vei face asta!**”

Aș conchide arătând că, dacă nu erau cele 10 porunci, sunt convins că în lume ar fi fost haos și un măcel permanent.

În monumentală monografie a lui Hans Küng - "Iudaismul", cea mai cuprinzătoare sinteză consacrată de un ne-evreu subiectului mereu crucial pentru cultura lumii civilizate, autorul arată că **Decalogul este etosul fundamental comun al iudaismului, creștinismului și al islamismului.** Menționez că Hans Kung este considerat unul dintre cunosătorii și interpreții majori ai religiei monoteiste.

Etosul fundamental comun

Decalogul iudeo-creștin (Ex 20,1-21)

Codul islamic al obligațiilor (Sura 17,22-38)

Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău.

În numele lui Dumnezeu cel milostiv, îndurător.

Să nu ai alți dumnezei afară de Mine.

Nu pune lângă Dumnezeu alt Dumnezeu, ca să șezi rușinat și fără ajutor.

Să nu-ți faci chip cioplit. Să nu iei numele Domnului Dumnezeuului tău în deșert. Adu-ți aminte de ziua de *Șabat* și o cinstește. Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta.

Și Domnul tău a orînduit ca să-l serviți numai Lui. Și să vă purtați bine cu părinții voștri. Și să dai celui înrudit ce i se cuvine, și sărmanului și fiului drumului.

Să nu ucizi!

Și nu omorâți copiii voștri de frica sărăciei!...Și nu omorâți nici un om pe care vi l-a oprit Dumnezeu.

Să nu fii desfrânat!

Și nu vă apropiați de curvie.

Să nu furi!

Și nu vă apropiați de averea orfanului.

Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău!

Și țineți legământul.

Să nu râvnești la casa aproapelui tău.

Și dați măsură plină, când măsurați, și cumpăniți cu cântar drept. Și nu te sprijini pe ceva ce nu cunoști.

Să nu râvnești la casa aproapelui tău; să nu râvnești femeia aproapelui tău, nici ogorul lui, nici sluga lui, nici slujnica lui, nici boul lui, nici asinul lui și nici unul din dobitoacele lui și nimic din câte are aproapele tău!

Și nu purcede pe pământ cu semeție.

Revenind la **Homo Socialis**, după opinia mea, **este clar că el trebuie să se ghideze și se ghidează după principii și valori comune celorlați membri și structuri ale societății în care trăiește : familie, etnie, popor, națiune, segment social, economic și altele.**

Îngăduiți-mi ca, în continuare, să vă prezint, câteva principii iudaice, definatorii și anume :

- **Studiul Torei.** Băieții încep să învețe alfabetul la vârsta de trei ani. Tineri și bătrâni, sănătoși și bolnavi, iuți la minte și grei de cap, toți au obligația de a învăța Tora, fiecare după puterile lui.
- **AVODA** – Rugăciunea zilnică. Cuvântul AVODA se traduce prin "muncă" și a fost ales pentru a sugera că rugăciunea nu este o activitate ocazională pentru zilele de sărbătoare sau momentele de restriște sau de inspirație, ci o îndatorire de care, ai n-ai poftă, te achiți zilnic pentru că îi înțelegi importanța.
- **Acte de caritate.** Nu milă și nici pomană, ci obligația socială față de cei care au mai puțin decât tine. De regulă, cel puțin 10% din venit trebuie dedicat actelor de caritate. Deasemenea, avem obligația să ne purtăm frumos, să îi ascultăm, să îi consolăm și să îi încurajăm pe cei din jur.
- **Respectul față de om.** În toate aspectele vieții, dar mai ales în actele de caritate trebuie să avem deosebită atenție ca nu cumva, nici măcar din greșeală, să nu jignim și să nu umilim pe nimeni, căci toți suntem creațiile aceluiși Creator.
- **Modestie.** Să nu ne etalăm belșugul, frumusețea trupului, obârșia aleasă, înalta poziție socială, agerimea minții, sau orice altă calitate reală sau imaginată.
- **Pace.** Să căutăm soluțiile care să îi mulțumească pe toți chiar și cu prețul de a renunța la ceva ce considerăm că ni se cuvine pe drept. Mai mult, în textele talmudice se cere să alergi după pace pentru a obține înțelegere umană.

- **Îmbunătățirea și perfecționarea lumii în care trăim.** Dumnezeu a creat o lume frumoasă, dar în mod voit nu și-a dus creația la desăvârșire. Nouă ne revine ca prin faptele noastre bune să aducem creația la desăvârșire.

Ca o concluzie la aceste principii, mai cu seamă, prin valoarea lor universală și respectabilă de toate ființele umane, **cred că cea mai potrivită formulă este cea înscrisă în limba latină și preluată ca model de comportament și obligație umană generală, “Nihil Sine Deo” - nimic fără Dumnezeu.**

- În Talmud, se arată că Simon cel Drept spunea că lumea e stabilită pe 3 principii : învățătură (Tora), slujbă religioasă și binefacere (ajutor mutual). Un alt mare învățat evreu, din timpuri străvechi, afirma că lumea se bazează pe **Adevăr - Justiție - Pace**, iar mai departe, cere urmașilor săi să propovăduiască aceste principii peste tot.

Hilel - unul din personajele fundamentale în Iudaism, ne spune că **omul trebuie să fie “iubitor de pace, alergând după pace; Iubește oamenii și apropie-te de învățătură.”**

În sfârșit, mai este un principiu care merită subliniat ca o cerință a lui Homo Socialis : să **perfecționezi lumea în care trăiești.**

După enunțul acestor principii și valori, trebuie să adăugăm dezvoltările ulterioare care au apărut în materie de principii și valori de bază, precum: **“libertatea, dreptatea și egalitatea în fața legii, transparență, toleranță, competiția dreaptă, egalitatea șanselor, egalitatea în drepturi.**

“Aceste valori ale **societății democratice reprezintă ideile de bază ale unei anumite comunități.** Pentru membrii comunității, acestea devin

practici, tocmai prin comportamentul cetățenilor și al autorităților publice.”¹

Evident, nu pot decât să subscriu la ele, mai cu seamă că aduc în atenție existența unui stat de drept, în care să **domnească legea, iar protejarea valorii de libertate trebuie să se bazeze pe autoritatea statului.**

- În ce mă privește, apreciez foarte mult **asigurarea** într-un stat de drept democratic a **pluralismului religios**, dar și a ideii că o **guvernare democratică** nu poate să se realizeze decât prin intermediul reprezentanților. În fine, trebuie să reținem că este **obligația unui stat democrat de a asigura domnia legii și funcționarea cât mai bună a justiției.**

Un scurt comentariu se impune și în legătură cu o valoare democratică de o imensă importanță și actualitate, respectiv **libertatea care trebuie neapărat să fie însoțită** și de un alt principiu-valoare : **responsabilitatea.**

Desigur, unui stat de drept îi revine obligația și meritul de a promova în viața oamenilor valoarea de libertate care să nu ducă la anarhie sau la ignorarea a tot ce poate deranja pe celălalt.

Orice ființă umană se naște liberă și egală în demnitate și drepturi. Esențial este ca statul democrat să asigure, prin legi și acțiuni concrete, realizarea unei adevărate simbioze între aceste principii.

3.Aurel Vainer - un homo socialis în mijlocul vieții

¹ Citatul de mai sus, preluat dintr-un studiu recent, realizat de drd. Corina Constantin, se referă la democrație și mai ales la valori și principii ale acesteia, prezentate pregnant sub forma unor considerații bine articulate.

Pentru a nu rămâne doar la nivelul considerațiilor teoretice îmi iau îngăduința să vă propun un om real într-o societate reală, traversată într-o viață de peste 8 decenii. Este vorba de autorul acestei dizertații.

- O primă precizare : **ajungem la principii de viață și valori în viață mai cu seamă prin educația primită, de la familie, școală, prieteni, învățare prin lectură sau din experiența de viață.**

Nu pot să ignor, nici macar un moment, că unele din principiile și valorile enunțate mai sus, le-am dobândit încă din fragedă copilărie, de la părinții mei.

Iată câteva care mi-au rămas întipărite în minte și am încercat să le urmez : este ușor să transferi asupra altuia ceea ce nu ți-ar place să trăiești tu; să nu umilești nicicând și niciunde un om, indiferent de condiția sa socială, materială, stare fizică, religie, apartenență etnică etc; nu pretinde să acaparezi totul atunci când în jurul tău sunt și alți copii sau oameni mari; banii guvernează lumea; munca indiferent de dificultăți trebuie să te însoțească în permanență; ambiția de a te instrui mereu, de a învăța, împreună cu oameni și despre oameni.

Trăind împreună cu părinții mei, am urmărit modelul uman pe care mi l-au oferit, astfel că învățăturile primite de la ei le-am luat nu doar ca simple lecții, ci ca exemple demne de urmat.

O singură **subliniere** doresc să fac : în legătură cu afirmația că **banii guvernează lumea**. Dacă doriți, de aici decurge valoarea pe care un om în diferite etape ale vieții trebuie să o acorde banului, eforturilor de a-l obține și grijă specială în a-l folosi. Mai mult decât atât, în ce mă privește, această gând mi-a permis, mai târziu, să observ importanța acestei sintagme în explicarea comportamentelor umane în diferite ipostaze, mai cu seamă într-o lume a intereselor, în care banii motivează sau determină interese.

Cât privește **anii de școală** în diverse grade de învățământ, m-am confruntat cu principii și valori de genul celor enunțate.

În fond, este vorba de existența și acțiunea unui **Homo Socialis**, depășind granițele familiei. Mai cu seamă că la școală te întâlnești cu colegi, de proveniențe diferite, stări sociale și materiale diferite, cu mentalități aparte.

Am încercat mereu să fiu un bun membru al acestor colective, cu disponibilitatea necesară pentru colegialitate, responsabilitate și învățatură. În anii de facultate am întâlnit alți oameni, alte tipuri, cu vieți proprii și totuși împreună. Din nou, m-au ajutat principiile și valorile de care aminteam.

- **Anii de muncă** mi-au prilejuit noi contacte cu alți homo socialis, mai mult sau mai puțin angrenați într-o viață cu activități și responsabilități diverse. Cert este că în toate împrejurările, am căutat să cunosc și să învăț, să nu mă izolez, și să fiu aproape de cerințele instituționale ale locurilor de muncă. Poate că, în acest mediu, m-am confruntat cel mai mult cu un **principiu de viață important, acela de a nu renunța, de a găsi noi formule de lucru, într-un mediu nou sau într-un domeniu nou**. Așa am putut parcurge activități de statistician, conducător de colective cu proiecte noi, de răspundere, fără a avea cunoștințe prealabile în domeniu.

Îmi amintesc că, în domeniul statisticii, la vremea când aveam 22-23 de ani, a trebuit să rezolv probleme relativ noi pentru instituția statisticii românești de atunci, cum a fost revenirea în România la calcule privind crearea și utilizarea venitului național, întocmirea și analiza unor balanțe ale economiei naționale.

În context, mai dificilă a fost însă misiunea de a asigura comparabilitatea cu perioada antebelică, despre care aveam date puține și imaginarea unor soluții creative a fost strict necesară.

Am trecut ulterior la alt domeniu, al studierii problemelor comerțului și ale pieței. Este drept, în condițiile economiei, de atunci, de comandă (socialistă).

Așa m-am apropiat de studiul pieței, inclusiv după metodologii occidentale și apoi de marketing. De mare utilitate mi-a fost stagiul de formare profesională de la Paris în anul 1968, unde am putut percepe primele noțiuni în ceea ce însemna experiența franceză și occidentală, în general, în domeniul pieței.

Chiar la constrângerile de atunci, pot spune că, folosind aceste principii și valori ale învățării și ale muncii, am putut oferi rezultate pe care le-aș numi, cu toată modestia necesară, **semne ale unei activități creative**.

În toate aceste condiții, am avut de-a face cu oameni și din nou principiile de respect reciproc, de disponibilitate, în a colabora în a înțelege pe celălalt mi-au fost de mare folos.

- Și în cazul vieții mele, **un moment de profundă mutație l-a constituit acel fierbinte final de decembrie 1989, urmat de anii de tranziție spre o democrație pluralistă și economia de piață. - Camera de Comerț și Industrie a României.**

Într-un fel am avut și șansa de a schimba domeniul meu de activitate de la cercetarea economică la un domeniu nou, necunoscut pentru mine anterior, conducerea treburilor la o instituție renăscută a economiei de piață - camera de comerț și industrie a româniei.

Iată pe acest homo socialis - Aurel Vainer, întâlnindu-se cu alt domeniu de activitate, alte probleme de viață, cu alți oameni, din nou principiul învățării, din cărți și de la oameni mi-a fost de mare folos.

Au fost mulți ani de muncă și creație în acest domeniu al mediului de afaceri din România, în continuă transformare economică și socială.

Atunci, de pildă, când am inițiat în România de după 1990, târguri naționale ale producătorilor, comercianților și prestatorilor de servicii pentru a înlesni întâlnirea dintre cerere și ofertă, între nevoile consumatorilor și posibilitățile de acoperire ale lor de către producători, importatori și prestatori de servicii, nu am făcut decât să mă implic într-o muncă nouă, creativă, îndreptată spre binele oamenilor.

- Mai târziu, în ultimii 10 ani, am intrat pe **un alt făgaș, viața comunitară a evreilor din România și reprezentarea lor în Parlamentul țării.**

Pentru mine a fost esențial să introduc în activitatea Comunităților Evreiești din România principiile democratice de muncă și de adoptare a deciziilor și de punerea lor în viață, fără a neglija în nici un moment rolul și locul formelor democratice adecvate.

În ambele locuri, esențial diferite, am beneficiat de principiile și valorile enunțate, am **promovat respectul și considerația pentru munca celuilalt**, pentru ideile, interesele și gândurile sale. În toate însă, **m-a mobilizat ideea de bine pentru oameni.**

În continuare, în viața mea de parlamentar, de aproape un deceniu, **am avut același principiu, de a promova, personal sau prin implicare, tot ce poate aduce binele oamenilor și al societății românești.**

Din nou, am beneficiat de roadele principiului de a învăța continuu, pentru că în munca de legislator, pe care ți-o cere viața de parlamentar, este foarte important să ai cunoștințe de natură foarte variată - economică, socială, financiară, culturală, etc.

În tot acest răstimp, m-am ghidat și după principiul că **prin cunoașterea unuia de către celălalt, la nivel de individ sau structură socială, putem obține recunoașterea reciprocă**, iar în final progresul societății.

Respectul și considerația față de celălalt m-au însoțit în permanentă, cerințe manifestate de la fapte elementare **și pe cât posibil cu zâmbetul pe buze**.

Mai este ceva. În anii mei îndelungați de muncă, **am încercat mereu să nu fiu eu singur beneficiarul cunoștințelor însușite**, evident prin muncă și studiu. Dimpotrivă **am manifestat generozitate în a împărtăși și altora roadele muncii mele**, astfel încât, pe cât am putut, **am folosit scrisul și comunicarea verbală prin cele mai diferite canale și locuri de răspândire**.

Prin cele prezentate mai sus, nu am încercat, să mă elogiez. Este vorba de o **etalare sinceră, nesofisticată și dezinteresată** a celor mai sus relatate despre mine.

În final, îmi exprim deplina convingere că **societatea umană se poate dezvolta și cere de a fi trăită**, iar **în existența noastră cotidiană este nevoie să ne bazăm pe principii și valori** a căror listă poate fi completată și dezvoltată în scopul recunoașterii lor și mai cu seamă al punerii lor în practică.

Între generații există continuitate, **suntem obligați de Dumnezeu să respectăm înaintașii și să le acordăm cinste, respect și recunoștință**, pe plan personal, dar și istoric.

În același timp, este de datoria noastră să transmitem tineretului **principiile și valorile dobândite, interesul pentru muncă și viață**. Cei mai tineri pot învăța multe lucruri bune de la cei mai în vârstă.

Îmi declar satisfacția că în timpul activității mele, în diversele locuri de muncă, **am acordat credit colegilor mei mai tineri**, de la care am dobândit colaborări de substanță, iar ei de la mine cred că reciproc.

Din nou, permiteți-mi, să vă adresez, tuturor, mulțumiri sincere și depline pentru a mă pune în situația în care am fost astăzi, pentru a primi acest titlu științific, cu rezonanță – **Doctor Honoris Causa** al Universității Titu Maiorescu. Totodată, să vă mulțumesc mult pentru atenția manifestată în timpul prezentării dizertației mele.